

Sygn. akt VIII Gz 84/23

POSTANOWIENIE

Dnia 21 sierpnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, VIII Wydział Gospodarczy,

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Artur Fornal

po rozpoznaniu w dniu 21 sierpnia 2023 r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

w sprawie z powództwa (...)z siedzibą w G.

przeciwko **P. R.**

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy

z dnia 22 marca 2023 r., sygn. akt VIII GC 1543/22

p o s t a n a w i a:

odrzuć zażalenie w zakresie punktu 2. (drugiego) zaskarżonego postanowienia;

uchylić zaskarżone postanowienie w punkcie 1. (pierwszym) i przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. akt VIII Gz 84/23

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 22 marca 2023 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy oddalił wnioski powoda o podjęcie zawieszzonego postępowania (punkt 1) oraz o ustanowienie kuratora dla pozwanego (punkt 2).

Uzasadniając to rozstrzygnięcie Sąd pierwszej instancji wskazał, że przedmiotowe postępowanie pozostaje zawieszone – na mocy postanowienia z dnia 18 stycznia 2023 r. – wobec bezskutecznego upływu terminu dwóch miesięcy przewidzianego dla powoda na złożenie do akt potwierdzenia doręczenia pozwanemu pozwu i nakazu zapłaty za pośrednictwem komornika, ewentualnie zwrotu ww. korespondencji ze wskazaniem aktualnego adresu pozwanego lub dowodu, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie (art. 139¹ § 2 w zw. z art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.). W ocenie tego Sądu przedmiotowej sprawie w dalszym ciągu nie można nadać dalszego biegu z uwagi na brak możliwości doręczenia pozwanemu nakazu zapłaty. Odnosząc się do wniosku o ustanowienie dla pozwanego kuratora procesowego Sąd Rejonowy zauważył, że musiałoby to zostać poprzedzone uprawdopodobnieniem, że miejsce pobytu pozwanego nie jest znane. Tymczasem powód ograniczył się jedynie do podania, że nie doszło do skutecznego doręczenia pozwanemu ww. korespondencji. Z przedstawionych przez powoda dowodów wynika jednak jedynie, że nie ustalono czy pozwany mieszka pod adresem wskazanym w pozwie. Nie jest to równoznaczne z uprawdopodobnieniem,

że miejsca pobytu pozwanego rzeczywiście nie można ustalić. Powód powinien wykazać, że podjął w tym zakresie niezbędne starania.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył powód zaskarżając je w całości, zarzucając naruszenie:

art. 180 § 1 w zw. z art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. poprzez uznanie, że nie ustała przyczyna uzasadniająca zawieszenie postępowania,

art. 144 § 1 w zw. z art. 243 k.p.c. poprzez odmowę ustanowienia dla kuratora w sytuacji, gdy strona powodowa uprawdopodobniła, że miejsce pobytu pozwanego pozostaje nieznanne.

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i uwzględnienie jego wniosków, ewentualnie jego uchylenia, a także zasądzenia od pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia powód podniósł, że pomimo kolejnych prób doręczenia pozwanemu nakazu zapłaty – także za pośrednictwem komornika – okazały się one bezskuteczne. Wobec braku możliwości rozpytania sąsiadów, a jednocześnie potwierdzenia w(...), że podany adres zameldowania pozwany także i tam wskazał jako swój, nie powinno się wymagać od powoda innych jeszcze działań dla potwierdzenia adresu zamieszkania pozwanego, bądź też uznania, że zostało uprawdopodobnione iż miejsce jego pobytu jest nieznanne. Powód podkreślił, że skierowaną do pozwanego przed procesem (w marcu 2022 r.) korespondencję odebrał on osobiście pod ww. adresem. Nadto, wobec pozwanego toczyło się przed Sądem Rejonowym dla (...) w (...), pod sygn. (...), postępowanie dotyczące jego upadłości konsumenckiej – która to okoliczność nie była dotychczas znana powodowi (brak stosownych obwieszczeń w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz Krajowym Rejestrze Zadłużonych), więc prawidłowość adresu pozwanego powinien potwierdzić syndyk.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie podlegało odrzuceniu jako niedopuszczalne w zakresie dotyczącym rozstrzygnięcia o odmowie ustanowienia kuratora.

Zaskarżalności tego rodzaju postanowień sądu pierwszej instancji ustawodawca nie przewidział w art. 394 § 1 i art. 394^{1a} § 1 k.p.c. Odrzucenie zażalenia w tej części – o czym Sąd drugiej instancji orzekł na podstawie art. 397 § 1¹ k.p.c. – nie stało natomiast na przeszkodzie, aby na zawarty także w zażaleniu wniosek strony dokonać kontroli takiego niezaskarżalnego postanowienia (art. 380 w zw. z art. 197 § 3 k.p.c.). W takim przypadku sąd odwoławczy sam nie rozstrzyga jednak merytorycznie, a jedynie dokonuje oceny czy rozstrzygnięcie (postanowienie) sądu pierwszej instancji było prawidłowe (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2004 r., III CZ 22/04, LEX nr 1620121 i 27 czerwca 2017 r., II CZ 50/17, LEX nr 2341786).

W pozostałym zakresie – co do rozstrzygnięcia o odmowie podjęcia zawieszono postępowania – zażalenie zasługiwało na uwzględnienie. Chociaż bowiem w sprawie nie zachodziła podstawa ustanowienia kuratora dla pozwanego, co zostanie wyjaśnione w dalszej części uzasadnienia, Sąd Rejonowy błędnie ocenił, w świetle regulacji art. 139¹ § 2 k.p.c., istnienie samej podstawy do zawieszenia postępowania. Zarzut naruszenia art. 180 § 1 w zw. z 177 § 1 pkt 6 k.p.c. jest więc uzasadniony.

Na wstępie należy jednak wyjaśnić, że Sąd drugiej instancji rozpoznał niniejszą sprawę zażaleniową w składzie jednego sędziego, ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs⁽¹⁾ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 1327 ze zm. - dalej „ustawa COVID-19”). Dla orzekającego w niniejszej sprawie Sądu nie była bowiem wiążąca uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 26 kwietnia 2023 r. (III PZP 6/22) wyrażająca pogląd o nieważności postępowania odwoławczego w jednoosobowym składzie, ustalonym na podstawie wskazanej regulacji. Przede wszystkim związanie tego rodzaju uchwałą nie obejmuje sądów

powszechnych i bezpośrednio nie ma wpływu na toczące się przed nimi postępowania (por. art. 88 ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym; tekst jedn: Dz. U. z 2023 r. poz. 1093 ze zm. a contrario), a na sądzie spoczywa każdorazowo obowiązek samodzielnego rozstrzygnięcia sprawy (zob. np. wyroki SN z dnia 9 listopada 2012 r., IV CSK 151/12, LEX nr 1275000 i z dnia 24 stycznia 2018 r., I CSK 221/17, LEX nr 2451847).

Należy w tej kwestii podnieść, że sędziowie pozostają związani Konstytucją RP oraz ustawami (art. 178 Konstytucji RP). W ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie nie można zaakceptować podglądu o nieważności postępowania mającej być skutkiem sprzeczności jednoosobowego składu sądu odwoławczego „z przepisami prawa” (art. 379 pkt 4 k.p.c.) – w sytuacji gdy został on ukształtowany na podstawie obowiązującej ustawy, a z żadnego z przepisów rangi konstytucyjnej (w szczególności art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, gdzie mowa o prawie do rozpoznania sprawy przez „właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”) sprzeczność taka nie wynika. Odwołując się do stanowiska Sądu Najwyższego przedstawionego w uzasadnieniu wymienionej uchwały 7 sędziów z dnia 26 kwietnia 2023 r. (III PZP 6/22) trzeba wskazać, że nie uznano tam przepisu art. 15zszs⁽¹⁾ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 za pozbawiony mocy prawnej ze skutkiem erga omnes, ani też nie odmówiono jego zastosowania z powodu sprzeczności z art. 45 Konstytucji RP, a jedynie nie zaakceptowano skutków, do jakich z perspektywy Konstytucji RP, miałyby – zdaniem Sądu Najwyższego podejmującego wskazaną uchwałę – prowadzić zastosowanie tego przepisu (pkt 45 i 46 uzasadnienia). W sytuacji jednak gdy – co także zauważono w uzasadnieniu ww. uchwały (pkt 22 i 23) – w dotychczasowym orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wyrażono pogląd o nieposiadaniu przez „bezwzględna zasadę kolegialności” samodzielnej wartości chronionej konstytucyjnie w ramach niezawisłości i bezstronności sądów (zob. postanowienie TK z 22 kwietnia 2004 r., Ts 44/03, OTK ZU nr 2/B/2004, poz. 120), z taką oceną skutków zastosowania art. 15zszs⁽¹⁾ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 nie można się zgodzić.

W konsekwencji Sąd Okręgowy orzekający w niniejszej sprawie nie podzielił poglądu wyrażonego w uchwale 7 sędziów SN z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22. Nie sposób akceptować również wyrażonego tam stanowiska, że aprobatą dla przyjętej w tej uchwale wykładni – nie podjętej przecież jednomyślnie (do uchwały tej 3 członków składu zgłosiło zdania odrębne) – „stanowiąc będzie praktyczny test sprawdzający, czy sędziowie (...) rzeczywiście przestrzegają zasadę podległości Konstytucji RP (...)” (pkt 54 uzasadnienia). W ocenie Sądu Okręgowego należy natomiast podzielić stanowisko i przekonującą argumentację przedstawioną w postanowieniu Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 77/22 (LEX nr 3361825), w której wskazano, że przewidziane w art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 odstępstwo od zasady kolegialności składu orzekającego nie jest równoznaczne z naruszeniem (zwłaszcza oczywistym) art. 45 ust. 1 Konstytucji RP (zob. też np. postanowienia SN z: 15 grudnia 2021 r., III CZP 91/20, LEX nr 3273406; 20 sierpnia 2021 r., III CZP 40/20, LEX nr 3212830, 6 lipca 2022 r., II PSK 4/22, LEX nr 3479242; 15 marca 2023 r., I CSK 4340/22, LEX nr 3546357).

Przechodząc do oceny zaskarżonego rozstrzygnięcia wskazać przede wszystkim trzeba, że uszło uwadze Sądu Rejonowego (a także strony powodowej), że w sprawie nie zachodziły przesłanki do nałożenia na stronę powodową zobowiązania o którym mowa w art. 139¹ § 2 k.p.c., tj. doręczenia pozwu (i nakazu zapłaty) za pośrednictwem komornika, bądź też wykazania, że adres pozwanego podany w pozwie jest prawidłowy. Z treści art. 139¹ § 1 k.p.c. wyraźnie wynika bowiem, że taki sposób postępowania może znaleźć zastosowanie jedynie wówczas gdy w sprawie pozwanemu **nie doręczono wcześniej** skutecznie żadnego pisma. Tymczasem z akt niniejszej sprawy wynika, że jeszcze przed wydaniem nakazu zapłaty (i zarządzeniem doręczenia pozwanemu odpisu pozwu) – co miało miejsce w dniu 15 września 2022 r. (zob. k. 63 – 64 akt) – pozwany osobiście odebrał w dniu 6 czerwca 2022 r. pod adresem podanym w pozwie (k. 3 i 55 akt) odpis postanowienia z dnia 26 maja 2022 r. o przekazaniu sprawy Sądowi Rejonowemu w Bydgoszczy, wraz z pouczeniem o obowiązku zawiadomienia sądu o zmianie miejsca zamieszkania i przewidzianych w art. 136 § 1 k.p.c. skutkach niedopełnienia tego obowiązku, polegających na pozostawieniu korespondencji w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia (k. 50, 52-52v. akt). Skuteczność powyższego doręczenia – poświadczanego osobistym podpisem adresata (zob. k. 55 akt) – nie budzi żadnych wątpliwości (art. 133 § 1 w zw. z art. 135 k.p.c.).

Tym samym nie istniała podana przez Sąd pierwszej instancji przyczyna zawieszenia postępowania, co zawsze – niezależnie od wydania, a nawet uprawomocnienia się postanowienia w tym przedmiocie – podlega zbadaniu z urzędu. Sąd jest bowiem zobowiązany do podjęcia postępowania z urzędu – na podstawie art. 180 § 1 k.p.c. – nie tylko gdy ustaną przyczyny, dla których je zawieszono, ale także wówczas, gdy okaże się, że nie było podstaw do zawieszenia postępowania (zob. np. postanowienia SN z dnia: 7 października 1955 r., IV CZ 185/55, PiP 1957, z. 3, s. 649; z dnia 3 marca 1977 r., I CZ 20/77, OSNCP 1977, nr 12, poz. 238; z dnia 7 kwietnia 1998 r., II CKN 921/97; a także uchwałę z dnia 25 lutego 1985 r., III CZP 86/84, OSNC 1985, nr 11, poz. 168).

W takiej sytuacji, już w zakresie kompetencji Sądu Rejonowego pozostaje podjęcie w sprawie dalszych czynności związanych z oceną skutków doręczenia pozwanemu pozwu oraz nakazu zapłaty (zob. k. 73 akt), w świetle regulacji art. 139 § 1 k.p.c., a także § 6 ust. 2, § 8 ust. 2 i § 10 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 maja 2020 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 819 ze zm.). Sąd ten powinien mieć przy tym na względzie, że dla skutecznego doręczenia pisma w tym (zastępczym) trybie decydujące znaczenie ma sam upływ terminu do odbioru niepodjętej przesyłki, jeśli skierowaną ją na prawidłowy adres strony (zob. postanowienie SN z dnia 23 września 2016 r., II CZ 79/16, LEX nr 2135807), nie ma natomiast żadnego znaczenia procesowego późniejsze, błędne, podjęcie czynności w celu dokonania takiego doręczenia za pośrednictwem komornika, w trybie art. 139¹ k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 marca 2021 r., I AGz 159/20, niepublikowane; cyt. za: <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/fikcja-doreczenia-nadal-obowiazuje,509382.html>). Co do takiej interpretacji powołanej regulacji nie ma zresztą już obecnie wątpliwości – po wejściu w życie (od dnia 1 lipca 2023 r.) regulacji art. 139¹ § 3 k.p.c.

Rzecz Sądu Rejonowego, przy ponownym rozpoznaniu wniosku powoda, powinno być ponadto ustalenie czy i ewentualnie w jakiej dacie ogłoszona została upadłość pozwanego – wobec wskazania dopiero w zażaleniu sygnatury akt postępowania upadłościowego jakie miało się w stosunku do niego toczyć przed Sądem Rejonowym (...) w (...), pod sygn.(...) (w treści zażalenia podano omyłkowo (...), jednak we wskazanym Sądzie sprawy upadłościowe rozpatrywane są w (...)). Należy zwrócić uwagę, że w sprawie powód wskazał też w zażaleniu dane syndyka (zob. k. 119 i 122 akt), chociaż rzeczywiście – co Sąd odwoławczy ustalił z urzędu – żadne obwieszczenie dotyczące takiego postępowania nie zostało opublikowane w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, jak również Krajowym Rejestrze Zadłużonych (pomimo obowiązku obwieszczenia postanowienia o ogłoszeniu upadłości - wynikającego z art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe; tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 1520 ze zm.). W zależności od dokonanych w tym zakresie ustaleń Sąd pierwszej instancji powinien ustalić, czy w sprawie nie zachodziłaby podstawa do zawieszenia postępowania na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. i w tym również kontekście ocenić przesłanki jego podjęcia (art. 180 § 1 pkt 5 lit. b k.p.c.). Sąd nie jest bowiem związany podstawą prawną zawieszenia postępowania, wskazaną wadliwie w postanowieniu o zawieszeniu postępowania, jeśli z materiału dowodowego sprawy wynikać będzie, istniała inna przyczyna zawieszenia (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 kwietnia 1983 r., IV PRN 4/83, OSNCP 1983, nr 10, poz. 167).

W tej ostatniej kwestii należy jednak poczynić ważne zastrzeżenie, że jeśli Sąd Rejonowy dojdzie do przekonania, że nakaz zapłaty z dnia 15 września 2022 r. uprawomocnił się – wobec bezskutecznego upływu terminu przewidzianego dla pozwanego na wniesienie sprzeciwu (art. 480² § 4 w zw. z art. 505 § 1 k.p.c.) – to ustalenie nawet, że w stosunku do pozwanego wcześniej ogłoszona została upadłość (na co mogłaby wskazywać podana sygnatura sprawy upadłościowej, która miała być zarejestrowana w roku 2021) i zachodziły podstawy do zawieszenia postępowania na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. – nie mogłoby zmienić oceny, że postępowanie w sprawie zostało prawomocnie zakończone. Przepis art. 174 § 2 zd. 2 k.p.c. – przewidujący konieczność uchylecia z urzędu przy zawieszeniu postępowania na tej podstawie orzeczeń wydanych po ogłoszeniu upadłości – ma zastosowanie jedynie do orzeczeń co do istoty sprawy, które nie stały się prawomocne. Nie ma on zastosowania po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie, nie ma bowiem postaw do zawieszenia takiego postępowania (zob. np. postanowienia SN z 16 października 2015 r., I CZ 83/15, LEX nr 1816553 i z 25 maja 2018 r., I CSK 673/17, OSNC 2019, nr 5, poz. 60). Wzruszenie prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie jest bowiem możliwe jedynie w ramach środków przysługujących od

prawomocnych orzeczeń (por. postanowienie SN z 16 października 2015 r., I CZ 83/15, OSNC-ZD 2017, Nr 2, poz. 26). Nakaz zapłaty od którego nie wniesiono środka zaskarżenia ma zaś skutki prawomocnego wyroku (art. 480² § 4 k.p.c.).

W każdym przypadku nie ma natomiast podstaw do uznania, że dla pozwanego powinien zostać ustanowiony kurator. Nie zostało uprawdopodobnione, że miejsce pobytu pozwanego nie jest znane (art. 144 § 1 k.p.c. a contrario), gdyż podany w pozwie adres tej strony pozostaje aktualny. Świadczy o tym chociażby fakt osobistego odebrania przez pozwanego pod tym adresem – w dniu 11 lipca 2023 r. – także odpisu zażalenia (zob. k. 136 akt).

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 2. sentencji (art. 386 § 4 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c.). Podstawę rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania zażaleniowego stanowił przepis art. 108 § 1 k.p.c.

Na oryginale właściwy podpis